

— Դուք որ հաւատք ունիք, չէ՞ք գիտեր թէ ի՞նչ է հոգիի մը արժէքը... Ի՞նչ օգուտ քառորդ ժամ մը աւելի կամ նուազ կեանքը՝ բաղդատութեամբ յաւիտեանական փրկութեան...»

Եւ ինքնիրեն կանգնելով գերազանց հիգուով մը, կը փորձէր մինակ երթալ անոր քով զոր ազատել կ'ուզէր։ Այլևս չէի կրնար տատամսիլ. ամբողջապէս անձիս տիրելու անդրդունքի կամք մը կը զգայի։

Դիցազնը պատգաբակի վրայ դնելը, սարսափելի բան մը եղաւ. իր մարմինը երկուքի կը ծալուէր։ Յաւն անհնարին էր. քրտինքը իր դէմքը կը թրջէր և ինքը շրթունքը կը խածնէր, բերնէն զանգատ մը չհանելու համար։

Իր ընկերին խոստովանանքը կարճ տեւեց. քահանային ոյծերը արագօրէն կը սպառնէին։ Արձակման պահուն ինծի նշան ըրաւ. մօտեցայ իրեն։

— Սգնէ ինծի արձակման նշանը ընելու համար. այլևս չեմ կարող։

Եւ ես մեծ պատիւն ունեցայ այն գերազանց վայրկեանին հոգեվարք դիցազին բազուկը բռնելու։

Մահը շուտով իջաւ երիտասարդ քահանային վրայ. իր մօտ ծնրադարձ, չէի համարձակեր անոր օգնութիւն մը մատուցանել. ինծի կը թուէր թէ այն մարտիրոսին մարմնոյն դպչիլը սրբապղծութիւն մըն էր։

Վերստին բացաւ իր աչքերը, և մեղմիւ իր ձեռքը իմինիս վրայ դնելով, շնչեց։ — «Աղօթեցէք, աղօթեցէք ինծի համար, ի շնորհս Աստուծոյ»։ — Իր նայուածքը այնքան վստահ, այնքան երջանիկ էր, որ, հակառակ աստիկ կսկիծներուն, ինծի կը թուէր թէ այն հոգին արդէն կը վայելէր Աստուծոյ ներկայութիւնը։ Շատ անգամներ գոչեց. — «Երկինքը... երկինքը...» — Եւ կիսամեռ ձեռքով կը շոյէր վիրաւոր գինուորը, իր խոստովանորդին։

Փիչ վերջ հոգին կ'աւանդէր։

Հրամանատարը, որ ներկայ եղաւ այս տեսարանի վերջին մասին, ինքնաբերաբար ծուռկի գալով և արտասուալիւր աչ-

քերով ըսաւ ինծի. — «Տեսէք, այս բաները օգտակար են։ Այո՛ օգտակար են, օգտակար։ Այս հոգիները Պրահայի փրկանքն են։ Կրնայ Աստուած չնեղել մեզ և չփրկել, երբ վերը անոնք մեզի համար պիտի աղօթեն...»

ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԱՅՅԵԼՈՒՔ Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Հարկաւորեայ տարեդարձ մը

Ահաւասիկ մերձեցաւ զարուհն, ծառեր սկսան զգննուլ զունագեղ ծաղկալից պատմունաներն, նորադարձ ծիծռունք օդոյ մէջ կը զծնն իրենց ոլորտապտոյտ շրջաններն, և խաղաղաւէտ լճակիս հայելուոյն մէջ կը ցոլան արեւու ճառագայթից ծիծաղկոտ անդրադարձութիւնք։ Վենետիկ ալ կը պատրաստուի ընդունել իւր համաշխարհիկ այցելուաց խումբերը որոնք հեռաւոր սահմաններէ կը բերեն իրեն կենդանութիւն, բարօրութիւն, երջանկութիւն ու ժպիտ։ Մշտածպիտ Ս. Ղազարն ալ իւր պատերուն կարմրութիւնը զալարագեղ կանաչութեան հետ՝ կը ցուացնէ հայելանման շուրերու վրայ, և իւր ծաղկանց բոյրն ու տպագրական մամուլներու ճոխն այցելուներու խումբ մ'ալ կը ձգեն հոն։ Ասոնք ուխտաւորներ են զաղափարի. եւրոպեան ամենաժպտուն գեղեցկութեան մէջ հեռաւոր նսեմ արեւելքի մը փոքրիկ ծուռն կ'ուզեն տեսնել, արեան պատմութիւններ լսած են Հայաստանի վրայ, և պատկառոտ ակնածութեամբ կը մերձենան, վերադառնալու համար յետ ամենաքաղցր տպաւորութեամբ արտերին համակուած։

Վանական միայնութիւնը, ամփոփ այլ ոչ տխուր, լռին բայց ծիծաղկոտ սրահները, մեղուաշան վաստակը միաբանից, ամենուրեք ցուացուած կրօնական գիտական գեղարուեստական հմայքոտ զանձնութիւն, կը հեղուն հոգիներու մէջ խաղա-

դուժին, սրտերու բերկրութիւն և միտքերու զօրութիւն:

Ս. Ղազարու այցելութիւնը գաղափարական պտոյտ մ'է. ամենէն հաճելի և օգտակար ժամանցն է վննետոյլ մէջ:

Այսօր մեր ընթերցողաց առջև անցնալ տարւոյ նշանաւոր այցելութեաց խումբ մը ներկայացնելէ առաջ, լսենք զարաւոր արձագանգն արքայական այցելութեան մը:

*
**

Վերապատեալ Տեսաճ Հ. Միրայէի Վարդապետի ողոյն սիրոյ ի Տէր

Ի Ֆիէսսօ, ի 23 Յունիսի 1815

... Ի՞նչ որք կամք աստ ի Ֆիէսսօ հանդերձ նորընծայիւք, խնամօք Տեսաճ առողջ եմք, որպէս և եղեալքն ի վանս, որք յայսոսիկ աւուրս պատուեցան փառաւոր այցելութեամբ: Քանզի ծեր արքայն սպանիացեալ կարողոս Գ. որ շրջէր յիտալիս, քանի մի աւուրք յառաջ եկն ի վէնէտիկ հանդերձ բազմութեամբ պաշտօնէից. որ և իբրև զմի ի նշանաւոր տեղեաց քաղաքիս, զոր արժան իցէ տեսանել՝ համարելով և զվանս մեր, զնաց սնդ (զնաց ասեմ, զի ես ըստ բերելոյ դիպուեալ ծոյն՝ ոչ զտայ անդ, զովով աստ ի գեղջս) ինքն, և կրտսեր որդի նորա ինֆանդէ ասացեալ. և փոխնչիփէ տի փաշէ իշխան փառաւոր, և հազարապետ տան նորա այր քաղցր սպանիացի քաղաքավար. և վէնէտիկեան սեպուհը թեփօլո, և Մոլինի, և Կոստէնիկօ, և այլ իշխանազունք: Եւ մերքն ամենեքեան որք ի վանս՝ կացեալ կարգաւ առ զրան վանացս, ընկալան զարքայն արքայավայել պատուով, և տարան նախ յեկեղեցի ուր ի դասամէջն պատրաստեալ էին աղօթարան քեղայնապատ. անդ ծուռն եղեալ արքայն հանգերձ որդւոյն արարին աղօթս երկար երկիւղած ձևով որպէս ճշմարիտ սպանիացի. անտի տարան ի սեղանատունն, ապա ի

զրատունն, ուր ցուցեալ նմա քանի մի զբանա Հայոց, ետուն ընծայ արքայորդւոյն, և հազարապետի մի մի «հաւատով խոստ». զոր առեալ արքայի ի ձեռն՝ ընթերցաւ ի գաղղիականէն քանի մի տուն՝ և ասաց, ամենայն կարևոր բանք կան յաղօթս յայս: Ապա տարան ի սենեակն արքայական, ուր արքայն ինքնին ծանեալ զկենդանագիր սրբագանին. ապա ի նորընծայարանն և ի վարժարանն, ի վերջոյ մուծին ի մեծ սենեակն: Ամենայն տեղիք վանացս եղեն հաճելիք, առաւելապէս սեղանատունն, և առաւել քան զայն զրատունն. այլ լրուսն զուարճութեան եղև անդ ի մեծ սենեակն, ուր տեսեալ արքայի զիւրն կենդանագիր եղեալ ի տեղի պատկերի Մինաս եպիսկոպոսին, ժպտեցաւ և զուարթացաւ, և իւրքն խնդացին յոյժ յոյժ, մանաւանդ ի լսելն թէ ի նմին իսկ պահու բերեալ էր այն ի տանէ Սեղորոսին: Քանզի մինչչև էր հասեալ արքայի ի վանս, մերքն առեալ հաւանութիւն ի Յակոբ աղայէ (զի և նա ի լսել թէ զայ արքայ ի վանս, փութացաւ յառաջ հասանել, զի և ինքն տակաւին չէր ներկայացեալ արքայի) յղեցին զնաւակ քառաթի, և մինչչև էր շրջեալ արքայի ընդ ամենայն տեղիս վանաց, և հաս կենդանագիրն: Ապա տարան զնա ի պարտէզն, անտի ի տպարանն, և առաջի նորա տպեցին հայերէն և իտալերէն զըլխագրովք զանուն իւր և զանուն թագուհւոյն, (որ չէր եկեալ ընդ արքայի վասն տկարութեան ինչ իւրոյ), յորմէ մի մի օրինակ առին արքայն և արքայորդին. իսկ փոխնչիփէ տի փաշէն չորս և հինգ օրինակս. և այնպէս հաճ և հաւան ամենայն իրօք ելեալ զնացին... Յետ երկց աւուրց արքայն և թագուհին համօրէն ուղեկցօք իւրեանց եկին աստ յԱղդար ի պալատ պիզանեան, որ այժմ՝ է ապարանք արքունի. ուր արքայն առնէ բաղանիս հանգային ջրով բերելով յԱպանոյէ: զնացար անդ ընդ է. Աթոռակալին առեալ ընդ մեզ և զՀ. Անդրէասն, և ի ձեռն նախազրեալ անուշակ հազարապետին յանդիման

եղեալ արքային և թագուհւոյն, շնորհս կալաք արքայի վասն անձամբ պատուեւ լոյ զվասն մեր, միանգամայն և ցաւելով մեծապէս ընդ չգտանիլ մեր անդ յայնս պիտի բարեպատեմ ժամուռ իսկ նորաց երկրորդ սիրով ընկալեալ զմեզ, եցոյց արքայ զանձն մեծապէս հաճեալ ընդ վաւելչութիւն և ընդ բարեկարգութիւն վաւանաց, և ընդ զբաւոր երկասիրութիւն մեր ի լուսաւորութիւն ազգի մերոյ, զի պատմեցաւ նմա, իսկ թագուհին ընդհակառակն եցոյց ցաւիլ, զի ոչ կարաց և ինքն երթալ ի վանս. սակայն որպէս ասաց նա ինքն հազարապետն, կամի արքայն միւսանգամ զալ ի վանս մեր՝ տեսանել հայ ծիսով պատարագ, եթէ իրք իւր ոչ ստեպեցան զնա փութով դառնալ:

Այսչափ ինչ վասն այսր, զոր մանրապատում զբեցար ձեզ ի զբօսանս՝ չուենելով ի ժամուս զայլ ինչ կարեւոր ի զբելմանաւանդ զի նոր ինչ էր այս և անկարծելի. բազում փոխնչիփէք զաղղիւսցիք, զերմանացիք, անզղիացիք և իտաւացիք, նաև Պապ իսկ եկին ի տես վաւանաց, բայց ոչ երբէք թագ Սպանիոյ, որ է ի վերջին ծագ Եւրոպայ. և ամենեքեան հաճեալ և զովովեմամբ գնացին, և յիւրաքանչիւր տեղիս հռչակեցին զվանս սուրբ Ղազարու. մի միայն յազգս մեր զայս ոչ տեսաք, և ոչ լուաք. պատճառն յայտնի է. զորմէ երկար զրեալ կայ յազգասէր անուանեալ զրքի... Ողջ լիջիւր ի Տէրն. իր. Ստեփաննոս Ազոնց Արք. և Արքեպիսկոպոս

*
* *

Անցեալ տարւոյ այցելուաց մէջէն յիւշատակենք միայն հետեւեալ մի քանի անձինք, ցաւելով որ տեղւոյն անձկութիւնը կը բռնադատէ զմեզ լռելու խիստ շատեալու անուանները:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Գեր. Պետրոս Դազէլ հայկ. Նիկերի (Գաղղիա)
» Գ. Կառնիէ կանոնիկոս » »

Տէկին Ա. Թ. Աբգար, Պ. և Սթ. Աբգարեանք աղնաւանդ աղգայիք ի Կալիւթայ Հնդկաց
Հ. Տաճարոյ Սարգսրի առաքելական քարոզի ի Պրիւթա
Կոմս և Կոմսուհի Տը լա Պետաուլէր
» » Տը Գրուի-Շանէլ, ընտանեօք

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Պարոն Գառլ և քոյն Պարոնուհի Սիդոնիս Դադենու
նի-Պորուշին
Վիդուրիւ Սթեֆանի հրամանատար արքեպի Վարդէ
մարտաւաթ
Ուս. Թաքիս Թեքաւաթի (ի ճաքոնէ)
Տօթ. Միմիտեան

ՄԱՐՏ

Կոմս և Կոմսուհի Սալուրիկ
Կոմսուհի Ա. Տիւրն
Պ. Արքիմանոյ Միթանի հիւպատոս Ուրուկուայի
Լէտի Էվանս
Կոմս և Կոմսուհի Միւզիլէ ընտանեօք
» » Դաֆուլ, »
Պարոն Տիւ Հուլէյ »
» Թրեվէլ Պոնֆիլի »
Իշխան Բաուլ Պորեզէ »
Իշխանուհի Մարի Ուոուսթ
» Հեքման Երուսէրկ
Կոմսուհի Թեքեզ Գալլաւոյ
Ջորալար Ֆոն Գիւպէլլաուսթ
Մեծս Գուրքս Միքայէլ Միքայէլովիւ, հրկո դատօր
և արշուաւանձ անդլիւսի Սթ. Վ. Թարֆֆորդի
նու.

ԱՊՐԻԼ

Կոմս և Կոմսուհի Ալգէնեօք
Պարոն Հան
» Մոնկուրի-Նորգոն
Կոմս Կրեքի ընտանեօք
» Պորոմէոյ »
Տ. Խոստանս հուկաւոր զբաղեւորի իտալացի
Տօթ. Ֆիլիպ Աւետիքեան հոնգարաւայ փաստաբան
Կոմս և Կոմսուհի Գուրոթ
» » Լուլիւ-Ֆիւրադէնէք
Պ. Պալի Պ. Միտի, Դալաւազ իտալանիոյ ծերա-
կոյտի, նախկին նախարար Էայն

ՄԱՅԻՍ

Կոմս և Կոմսուհի Հանտէլ-Մաթէլէր, Դենպուրի-
Հարէնշիւայն, Գոնարադի, Հուսո, Դէֆֆէլ,
Դենպուրն, Օլիւիէր-Վարուէթի
Տ. Պալու Մարլ
Կոմսուհի Թրիւսի-Մարլ
Պարոն և Պարոնուհի Հենիսի Օ Գարբու

ՅՈՒՆԻՍ

Իշխան և իշխանուհի Թումանյան
Աղեքսանդր Բարխուդարյան, ընտանեօջ
Կոմս Զուլար, Գապրիլիոնի, Ֆասադի,
Գուֆարիսիերի
Զորավար Գոթթեպու
Անտոն Վրթ.- Իսկենտերեան
Կզեմէս Վ. Աստուրեան
Սիւմանթա
Իշխանուհիք Շէնպուրկ
Իշխանուհիք Մարինա և Նատէմա Ռուսիոյ
Իշխան Ռոման Ռուսիոյ
Իշխանուհի Նելեն Ռամանովսկի գլխուհի Լէոյիսկէն-
պէրկ
Մեծգլխուհի Վլատիմիր Ռուսիոյ
Կոմսուհիք Բուշքին և Վիգորորովսկի

ՅՈՒՆԻՍ

Կոմս Կիւի ՏԵ Պոֆոռ, Տիոնիդի Պէմպոյ,
Կուլչիխարոսի
Իշխան Բիէր Վուլգովսկի
Աւելիգլխուհի Ալեկուտա Աւստրիոյ
Կոմս Եփերին, Ֆրանց, Պիլուով, Լինտն և այլն

Այսուհետև համաշխարհիկ պատերազմը
վեր ի վայր կը յուզէ ամէն ինչ և ամէն

որ կը փութայ ի կող իւր հայրենեաց ու-
րով և այցելուաց թիւը կը նուազի մե-
ծապէս

ՕԳՈՍ.

Պարոնուհի Ռիդդեր
Երեսփոխան Ռուպերդոյ Կալի
Եւանգելիան, Մաթոնան պէյ, Շերիտեան պէյ, Հիւր-
միւզեան, Գուրգենեան, Տիկ. Տիր. Եաղըքեան,
Սարգիսեան, Էտիքեան, Քալանթարեանք ազ-
գային ընտանիք
Ուս. Հապկէր
Իշխան Տորիս

ՍԵՊՏ.-ՌԵԿՏ.

Հարվէյ Գարրու Հիւպատոս Միացեալ Նահանգաց Ա-
մերիկոյ
Մէնմէն Նապի պէյ գեպան Օսմ. Կայսր. ի Հոռվմ
Ալի Ռիզա պէյ Հիւպատոս Օսմ. ի Հոռվմ
Ասան Ֆերիտ Տիսա Իշխան Հնդկ
Կուխույ Կորլերի Հիւպատոս Ճաքոնական Կայսրու-
թեան
Ուս. Երկա երեսփոխան Ռումանիոյ
Կոմսուհի ՏԵ Մոմպէլ ծն. Իշխանուհի Պորկէզէ
Կոմ Տի Ռովազենտա Նահանգապետ Վենետիկոյ

Մ Ո Ռ Ա Յ Ո Ւ Ա Մ

Բ Ա Յ Յ Ա Ն Մ Ո Ռ Ա Ն Ա Ն

Յ Ո Ւ Շ Ի Կ Ն Ե Ր

27.

Սեպար երեք աստիճաններու վրայ՝ խարսխաւոր հընգհատուածեան կարմրա-
ցար՝ որու մէջ ճակատին փորուած կայ շորվառ, առտարտն և խալ. իսկ միւս ճա-
կատին ու մէջ կողին վրայ՝ հետեւալ տողերը.

Երևալ 1784 ամի քահանայացեալ ի 18՝2
և վահանակալ ի 1865 ամի յոշտով նոր կեանաց յայտ
նոք դարձարան. այր քարեկեցալ և քարոզարան